

ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG	
Ügyszám: 01346-0/2019	Záradék Az írat papír alapú írásról készített elektronikus másolat
Erkezett: 2019 AUG 15.	
Nyíregyházi Járásbíróság Kezelőirogán	
Tisztelt Alkotmánybíróság!	

Nyíregyházi Járásbíróság	
Az ügy száma: 20 577/2018	
Erkezett: 2019 AUG 07.	

Alulírott [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] szám alatti lakos az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLII. törvény (Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panaszt terjeszték elő. Kérem a Tisztelt Alkotmánybíróságot, hogy állapítsa meg a Nyíregyházi Törvényszék 1.Pf.20.263/2019/6. számú ítéletének alaptörvény-ellenességét – a Nyíregyházi Járásbíróság 7.P.20.577/2018/10. számú döntésére kiterjedően – és az Abtv. 43. §-ának megfelelően semmisítse meg.

A bírósági ítéletek sértik az Alaptörvény II. cikkét (emberi méltóság védelme), a XV. cikk (1) bekezdését (törvény előtti egyenlőség), a XV. cikk (2) bekezdését (megkülönböztetés tilalma), a XXVIII. cikk (1) bekezdését (pártatlan bírósághoz, hatékony bírói jogvédelemhez, a tisztességes eljáráshoz való jog), (7) bekezdését (jogorvoslathoz való jog), továbbá e jogokkal kapcsolatban a 25. cikk (1) bekezdését (igazságszolgáltatás), (3) bekezdését (jogalkalmazás egységessége), a 26. cikk (1) bekezdését (bírák törvény alá rendeltsége) és a 28. cikkét (értelmezési követelmény) a B) cikk (1) bekezdésében foglalt jogállamiság elvét, az E) cikk (3) bekezdését (európai unió joga), az M) cikk (2) bekezdését (erőfölény tilalma), az R) cikk (2) bekezdését (jogszabályok kötelező ereje).

Kérem továbbá, hogy az Alkotmánybíróság eljárásának befejezéséig rendelkezzen a Törvényszék 1.Pf.20.263/2019/6. számú ítéletének végrehajtásának felfüggesztéséről.

Pertörténet bemutatása: A kölcsönszerződésből eredő tartozás megfizetése iránt indított perben az elsőfokú ítélet 1.116.449,- Ft tőke és késedelmi kamatának megfizetésére kötelezett. Indokolása szerint a felperes jogelődje, a [REDACTED] mint kölcsönbeadó és az alperes, mint kölcsönbevevő között 2011. április 19. napján ingatlan felújítási kölcsönszerződés jött létre, mely alapján a felperes 1.400.000,- Ft kölcsönt nyújtott az alperes részére korszerűsítésre.

Az alperes kölcsönszerződésen tett nyilatkozata szerint kijelentette, hogy a szerződésnek, a Bank Hirdetményeinek, Általános és Hitel üzletszabályzatának feltételeit megismerte, azt magára nézve kötelező érvényűnek tekintette, továbbá a szerződés aláírásakor átvette. A szerződés teljes bizonyító erejű magánokiratba foglaltan két tanú előtt került aláírásra.

Figyelemmel arra, hogy a szerződésből eredő visszafizetési kötelezettségének az alperes maradéktalanul nem tett eleget, a felperes jogelődje felmondta a szerződést.

Az alperes kérte a felperes keresetének elutasítását egyrészt hivatkozással arra, hogy a felperes követelése elévült, másrészt pedig álláspontja szerint érvényesen, írásban nem jött létre a szerződés, az nem felel meg a hitelintézetekről szóló törvény 210. §-ban foglaltaknak, a Ptk. 217. §-ban foglaltaknak, ezen túl az ÁSZF nem váltak a szerződés részévé. Vitatta továbbá a felperes követelésének összegszerűségét, mivel egyrészt a 70.000,- Ft követeléskezelési költség megfizetése a felperes által csatolt kimutatásban nem látszik, az ügyleti kamatot helytelenül számította a felperes, mert a képletben 36.000 Ft helyett 36.500 Ft-nak kellett volna szerepelnie a nevezőben, és emiatt a felperes jogelődje által alkalmazott kamatszámítás tisztességtelen, mivel emiatt havi 400,- Ft-tal többet kellett fizetnie.

Az ítélet a Ptk. 205. § (1), 205.§/A, 205.§/B. (1) valamint a hitelintézetekről és pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény 210. § (1)-(2), 212. § és a 213. §-ra hivatkozik. A bíróság az eljárás során tájékoztatta a feleket, hogy az alperest terhelte annak bizonyítása, hogy a felperes jogelődje által alkalmazott kamatszámítás tisztességtelen, mely igazságügyi szakértő perbe való bevezetésével lett volna tisztázható, az alperes azonban szakértő kirendelését nem kérte, erre tekintettel ezen tényállításának bizonyítatlansága az ő terhére esik.

Az elsőfokú ítéletre fellebbezés került benyújtásra, melyben a szerződéskötés vélelmezett létrejöttékor – 2011.04.19. – hatályos jogszabályok lettek feltüntetve, annak érdekében, hogy a Törvényszék az elsőfokú ítéletet változtassa meg vagy helyezze hatályon kívül:

- a szerződéses jogviszony létrejöttékor a Hpt. 212.§ és 213. § hatálytalan volt
- a 2/2011 PK vélemény első három pontját figyelmen kívül hagyta a bíróság
- a szerződés nem felel meg a 2009. évi CLXII. törvénynek, mert a szerződésben kizárólag a [REDACTED] gó szerepel, hiányzik a cégnév, illetve a levelezési cím és ezek hiánya semmiséget eredményez.
- Sem az ÁSZF, sem az Üzletszabályzat nem került átadásra, azon nem szerepel az alperes aláírása sem,
- távollévő szerződéskötésre vonatkozó szabályok, Ptk. 213. §
- 2014. évi XXXVIII. törvény
- tisztességtelen a 12.363,- Ft követeléskezelési díj és a 7.000,- Ft adósságkezelési díj
- a hitel teljes díjának, a hitel összegének, a THM mutatónak a fogalmát hatálytalan jogszabály alapján rögzítette az elsőfokú ítélet
- a 70.000,- Ft kezelési költség tisztességtelenül került felszámításra, az a THM számítása során figyelmen kívül maradt. A felperes által csatolt ÁSZF 11. oldalán található a THM számítására vonatkozó képlet, az 5. számú melléklet a 41/1997. (III.5) Kormányrendelet (2.számú melléklet), mely jogszabály 2011-ben már hatálytalan volt, 2010. június 10-e után a 83/2010 (III.25.) Kormányrendelet volt hatályos. A felperes által becsatolt kamatszámítás kimutatások jogszabálysértően, hatálytalan képletet alkalmaznak, melyre tekintettel teljes mértékben megalapozatlan.
- Tévedett a bíróság amikor ítéletében rögzítette, hogy ezt kizárólag szakértő kirendelésével lehetett volna orvosolni, a jogszabálysértést hivatalból kell észlelni.
- A szerződés írásban létrejöttét nem bizonyította a felperes.

A Nyíregyházi Törvényszék az ítéletet helybenhagyta indokolása megegyezik az elsőfokon eljáró bírósággal, mely szerint a hatálytalan Hpt. 213. § (1) bekezdés a)-e) pontjában foglaltakra tekintettel állapította meg a szerződés kötelező tartalmi elemeinek a körét.

A fellebbezésben megjelölt hatályos jogszabályokat „a jogszabály tiltó rendelkezése alapján nem vizsgálhatta”. Rögzítésre került a Pp. 373. § (1) bekezdése, mely alapján a fellebbezésben ellenkérelmet megváltoztatni nem lehet, utólagos bizonyításnak nincs helye.

Az ÁSZF-lel kapcsolatban előadta, hogy „a tényelismerésének ellenkezőjének bizonyítására a perfelvételi nyilatkozatában az alperes bizonyítást nem ajánlott”.

„Mindezek alapján az elsőfokú bíróság a fellebbezésben hivatkozott okból a bizonyítási kötelezettségről történt tájékoztatással kapcsolatban eljárási szabályt nem sértett meg és olyan anyagi jogszabálysértés sem történt a fellebbezésben írtak alapján, amely a Pp. 381. § alkalmazására, az ítélet hatályon kívül helyezésére vagy megváltoztatására adna alapot.”

Sem az elsőfokú bíróság, sem a törvényszék a jogviszony fogyasztói jellegét nem állapította meg, továbbá a szerződés semmiségét, az ÁSZF tisztességtelenségét arra való hivatkozás ellenére sem vizsgálta és a fordított bizonyítási terhet sem alkalmazta. Ezáltal az állandó és egységes jogalkalmazási gyakorlattal ellentétes ítélet született, melyet a jogviszony létrejöttékor hatálytalan jogszabályokkal indokolt.

Az ítélet indokolása nem tartalmazza a **polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX.** törvényben rögzített kötelező elemeket, többek között a feleknek a per tárgyára vonatkozó kérelmét, illetve nyilatkozatát és a felajánlott bizonyítékok mellőzését. Az eljárási szabályok megsértéséhez kapcsolódóan az is elmondható, hogy az ítélet figyelmen kívül hagyta, hogy a Pp. alapján jogi képviselő nélkül eljáró félre eltérő rendelkezések vonatkoznak, mind a

Előadom, hogy a jogorvoslati lehetőséget kimerítettem a fellebbezés benyújtásával és nincs folyamatban felülvizsgálati eljárás illetve perújítás kezdeményezése. A következőkben 3 egymással szorosan összefüggő pontba foglalva mutatom be, hogy jelen ügy ítélete milyen okok miatt sértette a tisztességes (fair) eljáráshoz és a jogorvoslathoz való jogot:

„Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.”

3.4.1.2. A felperes [REDACTED] anyját annak igazolására, hogy [REDACTED] képviselőivel, [REDACTED] és [REDACTED] személyesen soha nem találkozott, aláírásuk fénymásolati formában szerepel a szerződésen. E tény igazolja, hogy a szerződés írásban nem jött létre.

7/2013 (III.1.) AB határozat [25]. ... Az Abh.-ban kimunkált alkotmányos mérce értelmében a tisztességes eljárás (**fair trial**) követelménye az eljárásjogi garanciák érvényesülését is felöleli, és egy olyan minőséget jelent, amelyet az eljárás egészének és körülményeinek figyelembe vételével lehet csupán megítélni. Ebből következően egyes részletszabályok hiánya miatt éppúgy, mint valamennyi részletszabály megalkotásának dacára lehet egy eljárás méltánytalan, igazságtalan vagy nem tisztességes. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint a tisztességes eljáráshoz való jog magában foglalja az alkotmányszövegben kifejezetten nem nevesített bírósághoz való jog valamennyi feltételét is. (ABH 1998, 91, 98-99.) Az Alkotmánybíróság értelmezésében tehát a tisztességes eljáráshoz fűződő jog körébe tartozik a

hatékony bírói jogvédelem követelménye, amely szerint a jogi szabályozással szemben alkotmányos igény, hogy a perbe vitt jogokról a bíróság érdemben dönthesse. Önmagában a bírói út igénybevételenek formális biztosítása ugyanis nem elegendő az eljárási garanciák teljesedéséhez, hiszen az alkotmányos szabályban előírt garanciák éppen azt a célt szolgálják, hogy azok megtartásával a bíróság a véglegesség igényével hozhasson érdemi döntést. A tisztességes eljárás követelménye magában foglalja a hatékony bírói jogvédelem igényét is.

[31] 2.2. Az Egyezmény 6. Cikk (1) bekezdése mindenkinek jogot biztosít arra, hogy ügyét a törvény által létrehozott független és pártatlan bíróság tisztességesen, nyilvánosan és ésszerű időn belül tárgyalja, és hozzon határozatot polgári jogi jogai és kötelezettségei tárgyában, illetőleg az ellene felhozott büntetőjogi vádak megalapozottságát illetően. A Bíróság az indokolt bírói döntéshez való jogot az Egyezmény 6. Cikkében foglalt tisztességes tárgyaláshoz való jog részének tekinti. E jog pontos tartalma a Bíróság elmúlt évtizedek során számos döntésében kimunkált, széleskörű gyakorlatából olvasható ki. E körben a Bíróság kiindulópontja az, hogy a bírói döntésekkel szemben valamennyi demokratikus jogállamban elvárható az objektivitás és az átláthatóság, ami egyfelől elejét veszi az önkényes hatósági és bírósági döntéshozatalnak, másrészt erősíti a bírósági döntéshozatalba vetett közbizalmat, és a bírói döntések tekintélyét. (Taxquet kontra Belgium, 926/05.; Shala kontra Norvégia, 15620/09.) A Bíróság következetes gyakorlata szerint a tisztességes eljárás és a jogállamiság elvéhez tartozik az a követelmény, hogy a bíróságok a döntéseik alapjául szolgáló indokokat kellő részletességgel mutassák be.

A Bíróság ugyanakkor azt is elvi élel mondta ki, hogy a döntéssel szemben feltétlen elvárás, hogy a bíróság az ügy lényegi részeit a szükséges alapossággal vizsgálja meg, és erről a vizsgálatáról a határozatának indokolásában is adjon számot.

A Bíróság az indokolási kötelezettség teljesítésének vizsgálatakor figyelemmel van arra is, hogy az indokolás hiánya vagy fogyatékosága valamely fél írásban megfogalmazott, világosan és pontosan körülírt kérdését érinti-e.

[32] Az Egyezmény jogvédelmi rendszerében a bírói döntéseknek a tisztességes eljárás által megkövetelt indokolása iránti igény egyfelől szoros összefüggésben áll a jogorvoslathoz fűződő joggal, ugyanis e jog hatékony gyakorlására kizárólag a bíróság döntését alátámasztó indokok ismeretében nyílik valódi lehetőség. (Baucher kontra Franciaország, 53640/00.) Másfelől szoros összefüggés mutatkozik az indokolási kötelezettség teljesítése, és a tisztességes eljáráshoz fűződő jogból fakadó azon alkotmányos igény között, hogy az eljárásban szereplő fél meghallgatást nyerhessen, azaz kérelmét a bíróság megvizsgálja. (Shala v. Norvégia, 15620/09.) Ennek oka az, hogy kizárólag a kellő alapossággal indokolt bírói határozatból tűnhet ki, hogy az ügyet eldöntő bíróság ténylegesen figyelembe vette-e a felek által előterjesztett bizonyítékokat és érveket.

[33] 3. Az indokolt bírói döntéshez fűződő jog ebből következően az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes eljárás alkotmányos követelményrendszerén belül jelentkezik. Az alkotmányos előírás ugyanakkor kizárólag az eljárási törvényekben foglaltak szerint kötelezheti a bíróságot a döntésének alapjául szolgáló indokok bemutatására. Ebből következik, hogy az Alkotmánybíróság az Alaptörvény e szabályát mindig együtt olvassa a jogvita jellege, és az adott ügy típusa által kijelölt konkrét eljárásjogi szabályokkal. Az Alaptörvény 28. cikk első mondata úgy rendelkezik, hogy „[a] bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik.” Az Alaptörvény 28. cikke tehát a bíróságokkal szemben azt a követelményt fogalmazza meg, hogy ítélezésük során a jogszabályokat az Alaptörvénnyel összhangban értelmezzék és alkalmazzák. Figyelemmel az Alaptörvény 28. cikkében előírt jogszabály értelmezési kötelezettségekre is, az Alkotmánybíróság azt vizsgálja, hogy az indokolási kötelezettséget előíró eljárási jogszabályokat a bíróság az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében meghatározott követelményeknek megfelelően alkalmazta-e.

[34] Ehhez képest az Alkotmánybíróság által vizsgált, az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében rejlő indokolási kötelezettség alkotmányos követelménye a bíróság döntési szabadságának abszolút korlátját jelenti, nevezetesen azt, hogy döntésének indokairól az eljárási törvényeknek megfelelően szükséges számot adnia. Az indokolási kötelezettség alkotmányjogi értelemben vett sérelme az eljárási szabály alaptörvény-ellenes alkalmazását jelenti. A tisztességes eljárásból fakadó elvárás tehát az eljárási szabályok Alaptörvénynek megfelelő alkalmazása, ami a jogállami keretek között működő bíróságok feladata. Az eljárási törvény rendelkezéseire is figyelemmel, a tisztességes eljárás alkotmányos követelménye a bírói döntésekkel szemben azt a minimális elvárást mindenképpen megfogalmazza, hogy a bíróság az eljárásban szereplő feleknek az ügy lényegi részeire vonatkozó észrevételeit kellő alapossággal megvizsgálja, és ennek értékeléséről határozatában számot adjon. Ennek megítéléséhez az Alkotmánybíróság vizsgálja a jogvita természetét, az alkalmazandó eljárási törvény rendelkezéseit, a felek által az adott ügyben előterjesztett kérelmeket és észrevételeket, valamint az ügyben választ igénylő lényeges kérdéseket.

[38] 2. ...Az Alkotmánybíróság értelmezése szerint az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes eljáráshoz fűződő jog azt a minimális tartalmi követelményt állítja az adóigazgatási eljárásban hozott határozatot felülvizsgáló bírói döntés indoklásával szemben, hogy az eljárási törvény rendelkezéseinek megfelelően a határozat törvényességét érintő lényeges kérdéseit kellő mélységben vizsgálja meg, és ennek indokait döntésében részletesen mutassa be. Ennek megfelelően a Pp. § bírói alkalmazása akkor van összhangban az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt alkotmányos szabállyal, ha az ítélet indokaiból e minimális tartalmi követelmények kitűnnek. Ez az értelmezés áll összhangban azzal a korábban megfogalmazott alkotmányos igénnyel, hogy a közigazgatási határozat ellenőrzése során a perbe vitt jogok és kötelezettségek érdemi elbírálást nyerjenek. [39/1997.(VII. 1.) AB határozat]

A Pp. 346. § (1) Az írásba foglalt ítélet bevezető részre, rendelkező részre, perorvoslati részre, indoklásra és záró részre tagolódik.

(4) Az indokolás a bíróság által megállapított tényeket, **a feleknek a per tárgyára vonatkozó kérelmét, illetve nyilatkozatát** és azok alapjának rövid ismertetését, az érdemi rendelkezés tartalmára történő utalást, továbbá a jogi indokolást tartalmazza.

(5) A jogi indokolás tartalmazza az ítélet alapjául szolgáló jogszabályokat és szükség esetén azok értelmezését, a megállapított tényekre vonatkozó bizonyítékokat azokkal a körülményekkel együtt, amelyeket a bíróság a bizonyítékok mérlegelésénél irányadónak vett, a tények megállapításának egyéb körülményeit, továbbá **azokat az okokat, amelyek miatt a bíróság valamely tényállítást nem talált bizonyítottnak, vagy amelyek miatt a felajánlott bizonyítást mellőzte.**

A Pp. 347. § a rövidített indokolást tartalmazó ítélettel kapcsolatban is követelmény a feleknek a per tárgyára vonatkozó kérelmét, illetve nyilatkozatát és azok alapjának rövid ismertetését.

Ki kell emelni, hogy a Pp. megalkotásának célja a 631. § 3. pontja alapján, hogy a fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló, 1993. április 5-i 93/13/EGK tanácsi irányelvnek való megfelelést szolgálja. Az ítélet a fogyasztók érdekeinek védelmét szolgáló fenti irányelv céljait figyelmen kívül hagyta, melyre tekintettel az Alaptörvény 28. cikk-ben és az M) cikkben foglaltak sem teljesültek a tisztességes eljáráshoz kapcsolódóan.

A Pp. rendelkezéseivel kapcsolatban az eljáró bíróságok a tisztességes eljárás követelményét azzal is megsértették, hogy figyelmen kívül hagyták, hogy eltérő rendelkezések vonatkoznak a jogi képviselő nélkül eljáró felekre:

A Pp. 247. § [A beadványok tartalma]

(1) A félnek a keresetlevélben, viszontkereset-levélben, beszámítást tartalmazó iratban, illetve az írásbeli ellenkérelemben az e törvény szerint kötelező tartalmi elemek közül nem kell feltüntetni a jogalapot, a jogi érvelést és jogszabályhelyet.

(2) A félnek az érvényesíteni kívánt jogot, illetve az anyagi jogi kifogást úgy kell megjelölni, hogy a jogalap beazonosítható legyen.

A Pp. 253. § [Anyagi pervezetés]

Az anyagi pervezetés szabályait azzal a kiegészítéssel kell alkalmazni, hogy a bíróság

a) elrendelheti a fél személyes meghallgatását a jogvita kereteinek meghatározásához, így különösen a fél tényállításai, jogállításai és kérelme, ellenkérelme, valamint bizonyítási lehetőségei tisztázása érdekében, és

b) a felet a bizonyításra szoruló tények vonatkozásában az e törvény szerinti bizonyítási lehetőségek, bizonyítási eszközök és ezek feltételei tekintetében - szükség esetén - tájékoztatással látja el.

A Pp. 388. § [A fellebbezés előterjesztése és tartalma]

Ha a fél jogi képviselő nélkül jár el, a fellebbezést az elsőfokú bíróságon, a bíróság elnöke által jogszabályban foglaltak szerint erre a célra meghatározott ügyfélfogadási időben szóban is előadhatja és a fellebbezésben a fellebbezés alapjául szolgáló **jogszabálysértés feltüntetése során mellőzhető a jogszabályhelyre hivatkozás.**

75/1995. (XII.21.) AB határozat: 5. Az eljárásjogi értelemben vett fél rendelkezési joga az alkotmányos önrendelkezési jog egyik aspektusa, polgári eljárásjogi vonatkozása, amely az egyén autonómiáját érinti, illetőleg azzal kapcsolatos. A jogvitában érdekelt személynek alkotmányos joga van arra, hogy ügyében a bíróság eljárási garanciákat nyújtó keretek között járjon el és döntsön.

6. Az Alkotmány jogot biztosít a perbeli egyenlőségen alapuló eljárás lefolytatására. Ezt az alkotmányos jogot a perbeli pozíciók egyenjogúságának, mellérendeltségének és a kétoldalú meghallgatás elvének az eljárás garanciái konkretizálják, vagyis mindazok az eljárási jogosultságok, amelyeket az Alkotmánybíróság a „**félegyenlőség**” körében fentebb részletezett.

Az Alaptörvény II. cikk: Az **emberi méltóság** sérthetetlen. Minden embernek joga van az élethez és az emberi méltósághoz, a magzat életét a fogantatástól kezdve védelem illeti meg.

A bíróságok a Pp. hivatkozott szakaszainak a figyelmen kívül hagyásával valamint a fogyasztói szerződésre irányadó fordított bizonyítási teher mellőzésével a félegyenlőség érvényesülését megghiúsították, ezáltal megsértették az Alaptörvény II. cikk-ét, különös tekintettel az egyén önrendelkezési jogát.

Az Alkotmánybíróság az emberi méltósághoz való jogot először 1990-ben értelmezte, amikor megállapította, hogy az az ún. általános személyiségi jog egyik megfogalmazása. Rámutatott, hogy a modern alkotmányok, illetve alkotmánybírói gyakorlat az általános személyiségi jogot különféle aspektusaival nevezik meg: pl. a személyiség szabad kibontakoztatásához való jogként, az önrendelkezés szabadságához való jogként, általános cselekvési szabadságként, avagy a magánszférához való jogként. Az általános személyiségi jog anyajog, azaz olyan szubszidiárius alapjog, amelyet mind az Alkotmánybíróság, mind a bíróságok minden esetben

felhívhatnak az egyén autonómiájának védelmére, ha az adott tényállásra a konkrét, nevesített alapjogok egyike sem alkalmazható. [8/1990. (IV. 23.) AB határozat]

9. Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint az állam akkor nyúlhat az alapjog korlátozásának eszközhöz, ha másik alapvető jog vagy szabadság védelme vagy érvényesülése, illetve egyéb alkotmányos érték védelme más módon nem érhető el. Az alapjog korlátozásának alkotmányosságához tehát önmagában nem elegendő, hogy az másik alapjog vagy szabadság védelme vagy egyéb alkotmányos cél elérése érdekében történik, hanem szükséges, hogy a korlátozás megfeleljen az arányosság követelményeinek: az elérni kívánt cél fontossága és az ennek érdekében okozott alapjogsérelem súlya megfelelő arányban legyenek egymással. A törvényhozó a korlátozás során köteles az adott cél elérésére alkalmas legenyhébb eszközt alkalmazni. Alkotmányellenes a jog tartalmának korlátozása, ha az kényszerítő ok nélkül történik, vagy ha a korlátozás súlya az elérni kívánt célhoz képest aránytalan [30/1992. (V. 25.) AB határozat, ABH 1992, 167, 171.].

A törvény a jogi képviselő nélkül eljáró fél számára több és eltérő jellegű támogatást is előír, melynek mellőzése illetve korlátozása indokolatlan volt, a szükségesség-arányosság követelménye sem teljesült.

A laikus fél esetében ugyanis szükség lehet a perfelvételi nyilatkozatai tisztázásához a fél személyes meghallgatására, valamint a bizonyítási lehetőségei feltárásában való bírói közrehatásra, továbbá a bizonyítandó tények tekintetében az eljárásjogilag lehetséges bizonyítási eszközökről, bizonyítási módokról, illetve a bizonyítással kapcsolatos feltételekről történő tájékoztatásra.

2. Jogorvoslat

Alaptörvény XXVIII. cikk (7) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy jogorvoslattal éljen az olyan bírósági, hatósági és más közigazgatási döntés ellen, amely a jogát vagy jogos érdekét sérti.

Korábban részletezett **7/2013 (III.I.) AB határozat** [32] pontja rögzíti: az Egyezmény jogvédelmi rendszerében a bírói döntéseknek a tisztességes eljárás által megkövetelt indokolása iránti igény egyfelől szoros összefüggésben áll a jogorvoslathoz fűződő joggal, ugyanis e jog hatékony gyakorlására kizárólag a bíróság döntését alátámasztó indokok ismeretében nyílik valódi lehetőség.

A fentiekre tekintettel jelen eljárásban eljáró bíróságok az indokolási kötelezettség megsértésével a jogorvoslati jogot is korlátozták. Ezentúl a jogi képviselő nélkül eljáró félre vonatkozó rendelkezéseket (Pp. 388. §) – a jogszabály illetve az Alaptörvény céljával ellentmondásban - figyelmen kívül hagyták, melyre tekintettel a fellebbezésben előadottak nem kerültek elbírálásra, ezáltal a tisztességes eljárás követelményét ismét megsértették.

Az Alkotmánybíróság a **3027/2018 (II.6.) AB határozatában** a felülvizsgálati eljárással, mint rendkívüli jogorvoslattal kapcsolatban az alábbiak szerint fejtette ki álláspontját:

[14] 2. ... Ugyanakkor, ha biztosít ilyen jogorvoslatot, akkor ennek az eljárási szakasznak is meg kell felelnie a tisztességes bírósági eljáráshoz való jogból fakadó követelményeknek. Ebből következően a felülvizsgálati eljárásnak is ki kell elégítenie az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdéséből folyó alkotmányos elvárásokat, különös tekintettel arra, hogy a Kúria ebben az eljárásban a jogerős ítéletet hatályon kívül helyezheti, s ahelyett akár maga hozhat új érdemi határozatot. Így ehhez az ítélethez fűződik majd jogerőhatás, és - tartalmától függően - ez válik végrehajthatóvá.

Megállapítható, ha az Alkotmánybíróság határozata alapján a rendkívüli jogorvoslatnak meg kell felelnie a tisztességes eljárás követelményének, akkor ennek kétségtelenül érvényesülnie kell a rendes jogorvoslat során, azaz a fellebbezési eljárásban.

3064/2014 (III.26.) AB [15] ...A jogorvoslathoz való jog olyan alkotmányos alapjog, amely tárgyát tekintve a bírói, illetőleg a hatósági (más közigazgatási) döntésekre terjed ki, tartalmát tekintve pedig azt kívánja meg, hogy valamennyi, az érintett jogát vagy jogos érdekét (helyzetét) érdemben befolyásoló érdemi határozat felülvizsgálata érdekében legyen lehetőség más szervhez, vagy azonos szerv magasabb fórumához fordulni. A jogorvoslathoz való jog törvényben meghatározottak szerint gyakorolható, ezért az egyes eljárásokban eltérő szabályozás lehetséges. Az Alaptörvény megköveteli, hogy a jogorvoslati jog nyújtotta jogvédelem hatékony legyen, vagyis ténylegesen érvényesüljön és képes legyen a döntés által okozott sérelem orvoslására. ... Minden jogorvoslat lényegi, immanens eleme továbbá a jogorvoslás lehetősége, vagyis a jogorvoslat fogalmilag és szubsztanciálisan tartalmazza a jogsérelem orvosolhatóságát [23/1998. (VI. 9.) AB határozat, ABH 1998, 182, 186.].

[16] Nem következik mindebből, hogy a jogorvoslatot elbíráló szervnek a kérelemnek minden körülmények között helyt kell adnia, az azonban feltétlenül, hogy az eljárási szabályok által meghatározott keretek között a jogorvoslati eljárást lefolytassák és a jogorvoslati kérelemben írtakat a jogszabályban foglaltak szerint érdemben megvizsgálják.

[17] A jogorvoslati út igénybevételének nem előfeltétele továbbá valamely jog - esetleg alapjog - tényleges sérelmének a bekövetkezése, elegendő, ha az érintett megítélése szerint jogát sérti a támadott döntés. A jogorvoslathoz való jog, mint alapjog sérelme tehát akként is megvalósulhat, hogy más (alap)jogi sérelem esetleg nem állapítható meg az ügyben.

A fellebbezés formális jogorvoslatot biztosított, a jogsérelem orvoslására nem került sor. Jelen ügyben a jogorvoslati jog elsődlegesen az elsőfokú ítélet indokolásának hiányából ered, mert az írásbeli ellenkérelemben szereplőket figyelmen kívül hagyta a bíróság, a szerződés fogyasztói jellegét nem állapította meg, ezáltal az ehhez kapcsolódó eljárásokat mellőzte. A másodfokú bíróság e hiányosságokat nem észlelte és hatálytalan jogszabályok ellenére helyben hagyta az elsőfokú döntést. A semmisség, tisztességtelenség vizsgálatát nem alkalmazta, továbbá mellőzte a jogi képviselő nélkül eljáró félre vonatkozó eljárási szabályokat.

3. Fogyasztóvédelem és a hatályos jogszabályok hiánya

M) cikk (2) Magyarország biztosítja a tisztességes gazdasági verseny feltételeit. Magyarország fellép az erőfölénnyel való visszaéléssel szemben, és védi a fogyasztók jogait.

E) cikk (3) Az Európai Unió joga - a (2) bekezdés keretei között - megállapíthat általánosan kötelező magatartási szabályt.

28. cikk: A bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik. A jogszabályok céljának megállapítása során elsősorban a jogszabály preambuluma, illetve a jogszabály megalkotására vagy módosítására irányuló javaslat indokolását kell figyelembe venni. Az Alaptörvény és a jogszabályok értelmezésekor azt kell feltételezni, hogy a józan észnek és a közjónak megfelelő, erkölcsös és gazdaságos célt szolgálnak.

Európai Unió Alapjogi Chartája 38. cikk

A fogyasztók védelme: Az Unió politikáiban biztosítani kell a fogyasztók védelmének magas szintjét.

Az AB kifejtette „az uniós jog alkalmazási elsőbbséggel bír a hazai jogalkotó által alkotott belső joggal szemben, de az uniós jog mint belső jog nem illeszkedik bele a hazai jogforrások

hierarchiába, hanem az Alaptörvényben foglalt alkotmányos parancs alapján kötelezően alkalmazandó jogszabályösszesség, vagyis az uniós jog magyarországi alkalmazhatóságának alapja az Alaptörvény E) cikke.”

Fentiek rögzítése azért kiemelkedően fontos, mert a fogyasztóvédelemre nem kizárólag hazai szabályozás vonatkozik, sőt az AB 34/2014 (XI.14.) határozata valamint a 93/13 EKG irányelv célja kifejtette „nemzetközi szinten jobban biztosítható, mint a tagállamin”.

Az ítéletben szereplő szerződés létrejöttékor hatályos 2009. évi CLXII. törvény a fogyasztónak nyújtott hitelről, mely törvény egyrészt a fogyasztói hitelmegállapodásokról szóló 2008/48/EK irányelv (a továbbiakban: Irányelv) rendelkezéseit ülteti át, másrészt hasonló szabályozást ad az Irányelv hatályán kívül eső, de a hitelek jelentős részét kitevő jelzáloghitelek vonatkozásában.

(45) Ez az irányelv tiszteletben tartja az alapvető jogokat, és betartja a különösen az Európai Unió Alapjogi Chartájában elismert elveket. Ez az irányelv különösen arra törekszik, hogy az Európai Unió Alapjogi Chartájának megfelelően szavatolja a személyes adatok védelmére, a tulajdonhoz való jogra, a megkülönböztetés tilalmára, a családi és a szakmai élet védelmére, valamint a **fogyasztóvédelemre** vonatkozó szabályok teljes körű tiszteletben tartását.

(46) Mivel az **irányelv célját**, vagyis a tagállamok fogyasztói hitelre vonatkozó törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezéseinek egyes aspektusaira vonatkozó közös szabályok előírását nem lehet elégséges mértékben tagállami szinten elérni, és ezért az közösségi szinten jobban megvalósítható, a Közösség a Szerződés 5. cikkében foglalt szubszidiaritás elvével összhangban intézkedéseket fogadhat el. Az e cikkben foglalt arányosság elvének megfelelően ez az irányelv nem lépi túl az e cél eléréséhez szükséges mértéket.

A Kormány a fogyasztónak nyújtott hitelről szóló 2009. évi CLXII. törvény 30. § a) pontjában kapott felhatalmazás alapján, az Alkotmány 35. § (1) bekezdés b) pontjában meghatározott feladatkörében eljárva rendelte el a **teljes hiteldíj mutató meghatározásáról, számításáról és közzétételéről 83/2010. (III. 25.) Korm. rendelet** megalkotását.

8/2014. (III. 20.) AB határozat [64] 1.1.4. A deviza-szerződésekkel kapcsolatban azt lehet megállapítani, hogy a horizontális hatály kérdése a magyar alkotmánybíróság értelmezése szerint nem arról szól, hogy egyes szerződések közvetlenül alaptörvény-ellenesek lehetnének, hanem arról, hogy a bíróság a jogalkalmazása és a jogértelmezése során megfelelően figyelembe vette-e az Alaptörvényben foglaltakat. Az Alaptörvényben foglaltak pedig lehetnek alapjogok, államcéllok vagy alkotmányos értékek. Nyilvánvalóan a rendes bíróságnak minden rendelkezést megfelelően és differenciáltan kell figyelembe vennie az ítékezés során. Így az *M)* cikkből például a fentiek szerint nem következnek alanyi jogok. Az Alaptörvény 28. cikke kifejezetten tartalmazza, hogy a bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik. Az, hogy egy-egy konkrét perben az eset összes körülményeinek mérlegelésénél a rendes bíróság a polgári jog generálklauzulái értelmezésekor milyen intenzíven hivatkozik az *M)* cikk (2) bekezdése egyes elemeire, elsősorban a rendes bíróságra tartozó kérdés, de az értelmezés **nem vezethet jogszabály** (versenyjogi, **fogyasztóvédelmi**, pénzügyi rendelkezés) **szövegével ellentétes eredményre**.

[67] Habár az Alaptörvényben az *M)* cikk nem az alapjogi fejezetben helyezkedik el, az Alaptörvény és az Abtv. nemcsak alapvető jog, hanem Alaptörvényben biztosított jog sérelmére való hivatkozást is lehetségesnek tart alkotmányjogi panaszban. Azt, hogy milyen jogokat kell „Alaptörvényben biztosított jog” alatt érteni, az Alkotmánybíróság gyakorlata alakítja ki.

[68] Az Alaptörvény egy-egy, nem az alapvető jogokat tartalmazó fejezetében fellelhető szabályából az Alkotmánybíróság kivételesen Alaptörvényben biztosított jogot vezethet le megfelelő indítvány alapján. [A Kormány második kérdésére e határozatban adott válaszként ilyen jog az Alaptörvény alapján az M) cikk (1)-(2) bekezdéséből eredő szerződéses szabadság.]

A fogyasztóvédelemmel kapcsolatban meg kell említeni a **Kúriának a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseire vonatkozó jogegységi határozatával kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről szóló 2014. évi XXXVIII. törvényt** (Tv.), melyet az Országgyűlés a következő célból alkotott:

A Kúria 2/2014. számú PJE határozatából származó egyes követelmények érvényre juttatása, valamint a további intézkedések előkészítése érdekében:

1. A Kúria 2/2014. PJE határozat iránymutató döntést hozott a fogyasztói hitel-, kölcsön- és pénzügyi lízingszerződésekben foglalt egyes szerződéses rendelkezések tisztességtelenségéről. A Kúria döntése a Ptk.-ban foglalt tisztességtelenség fogalmára vonatkozó jogértelmezés, amely kizárólag a bíróságok számára kötelező, azonban az abban kifejtett jogelvek általános jellegük révén a jogviszonyok széles körét érintik.

Annak érdekében, hogy ezek az elvek közvetlenül is érvényre jussanak, a törvény jogszabályi szintre emeli a Kúria jogegységi határozatában rögzített elveket. A törvény a Kúria jogértelmezését teszi általános érvényűvé, mindenki számára kötelezővé. A törvény nem mond ki új anyagi jogi szabályokat, nem állapít meg új jogelveket a fogyasztói hitel-, kölcsön- és pénzügyi lízingszerződésekre vonatkozóan, csupán a Kúria jogértelmezését kodifikálja. Ez lehetővé teszi, hogy a fogyasztók széles tömegei számára elkerülhetővé váljon az időigényes és költséges perindítás, ami a bírósági szervezetrendszer is túlterhelné.

2. A törvénynek az is célja, hogy lehetőséget biztosítson a pénzügyi intézmények számára az önkéntes jogkövetésre, és - nem csökkentve a fogyasztók jogvédelmének a szintjét - csak azokat az ügyeket engedje a bíróságok elé, amelyekben a felek között nem pusztán elszámolási, hanem érdemi jogvita van. A törvény ezzel összhangban elsődlegesen a pénzügyi intézmények feladatává teszi, hogy az általuk alkalmazott általános szerződési feltételekből kiiktassák a tisztességtelen kikötéseket, és csak arra az esetre tartja fenn az állami kényszer alkalmazását, amikor a pénzügyi intézmények nem tesznek eleget önként kötelezettségeiknek.

A törvény célja egy olyan eljárási rend kiépítése, amely lehetővé teszi az érintett adósok számára a velük kötött szerződésekben alkalmazott kikötések tisztességtelenségének a megállapítását, és az ezen alapuló elszámolások minél gyorsabb lebonyolítását.

4. A törvény a Kúria 2/2014. PJE határozatából fakadó jogkövetkezmények levonása során figyelemmel volt az európai jog előírásaira, mindenekelőtt a fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló 93/13/EGK irányelv rendelkezéseire. A törvény figyelembe vette a 93/13/EGK irányelv értelmezésére jogosult Európai Bíróság gyakorlatát, mindenekelőtt a C-618/10. számú Banco Espanol-ügyben, valamint a C-26/13. számú Kásler-ügyben hozott határozatokban kifejtett elveket.

1. § (1) E törvény hatálya a 2004. május 1. napja és az e törvény hatálybalépésének napja között kötött fogyasztói kölcsönszerződésre terjed ki. E törvény alkalmazásában fogyasztói kölcsönszerződésnek minősül a pénzügyi intézmény és a fogyasztó között létrejött deviza alapú (devizában nyilvántartott vagy devizában nyújtott és forintban törlesztett) vagy forint alapú hitel- vagy kölcsönszerződés, pénzügyi lízingszerződés, ha annak részévé a 3. § (1) bekezdése vagy a 4. § (1) bekezdése szerinti kikötést is tartalmazó általános szerződési feltétel vagy egyedileg meg nem tárgyalta szerződési feltétel vált.

4. § (1) Az egyoldalú szerződésmódosítás lehetőségét tartalmazó fogyasztói kölcsönszerződés vonatkozásában vélelmezni kell, hogy tisztességtelen az annak részét képező egyoldalú kamatemelést, költségemelést, díjemelést lehetővé tevő szerződéses kikötés - az egyedileg megtárgyalt feltétel kivételével -, tekintettel arra, hogy az nem felel meg:

a) az egyértelmű és érthető megfogalmazás elvének: annak tartalma a fogyasztó számára nem világos, nem érthető;

b) a tételes meghatározás elvének: az egyoldalú szerződésmódosítás feltételei nem tételesen meghatározottak, vagyis az ok-lista hiányzik, vagy van ok-lista, de az csak példálózó jellegű felsorolást tartalmaz;

c) az objektivitás elvének: az egyoldalú módosítás feltételei nem objektív jellegűek, vagyis a fogyasztóval szerződő félnek módja van a feltétel bekövetkeztét előidézni, abban közrehatni, a módosításra okot adó változás mértékét befolyásolni;

d) a ténylegesség és arányosság elvének: az ok-listában meghatározott körülmények ténylegesen nem, vagy nem a körülmények változásának mértékében hatnak a kamatra, költségre illetve díjra;

e) az átláthatóság elvének: a fogyasztó nem láthatta előre, hogy milyen feltételek teljesülése esetén és milyen mértékben kerülhet sor további terhek rá történő áthárítására;

f) a felmondhatóság elvének: a szerződésmódosítás bekövetkezése esetére nem biztosítja a fogyasztó számára a felmondás jogát vagy

g) a szimmetria elvének: kizárja, hogy a fogyasztó javára bekövetkező feltételváltozás hatása a fogyasztó javára érvényesítésre kerüljön.

(2) Az (1) bekezdés szerinti szerződéses kikötés semmis, ha a pénzügyi intézmény a 8. § (1) bekezdés szerinti határidőben nem kezdeményezte a polgári peres eljárás lefolytatását vagy a bíróság a keresetet elutasítja vagy a pert megszünteti, kivéve ha a szerződéses kikötés esetében a 6. § (2) bekezdés szerinti peres eljárás megindításának lehet helye, de az eljárás nem került megindításra vagy az eljárás megindításra került, de a bíróság nem állapította meg a (2a) bekezdés szerint a szerződéses kikötés semmisségét.

(2a) Az (1) bekezdés szerinti szerződéses kikötés semmis, ha a bíróság annak semmisségét az elszámolásról szóló külön törvény alapján a Felügyelet által indított közérdekű keresettel indított perben megállapította.

E jogszabályt is teljes mértékben figyelmen kívül hagyta a bíróság, azonban a 34/2014 (XI.14.) AB határozat **erga omnes** hatályúvá minősíti e törvényre tekintettel keletkezett ítéleteket.

[125] Az Alkotmánybíróság megjegyzi, az Irányelv 3. cikk (2) bekezdése 1993-óta tartalmazza azokat a rendelkezéseket, hogy „egy szerződési feltétel minden olyan esetben egyedileg meg nem tárgyalt feltételnek tekintendő, ha azt már előzetesen megfogalmazták és ezért a fogyasztó nem tudta annak tartalmát befolyásolni, különösen az előzetesen kidolgozott szabványszerződések esetében. Az a tény, hogy egy feltétel bizonyos elemeit vagy egy kiragadott feltételt egyedileg megtárgyaltak, nem zárja ki ennek a cikknek az alkalmazhatóságát a szerződés többi részére, ha a szerződés átfogó megítélése arra enged következtetni, hogy a szerződés mégiscsak egy előre kidolgozott szabványszerződés. Olyan esetekben, amikor egy eladó vagy szolgáltató arra hivatkozik, hogy egy szabványfeltételt egyedileg megtárgyaltak, ennek bizonyítása az eladót vagy szolgáltatót terheli.” Emiatt az indítványozó nem hivatkozhat alappal arra, hogy „az egyedileg meg nem tárgyalt szerződési feltétel” ne lenne aggálytalanul értelmezhető. A Tv. alapján eljáró bíróság egy-egy perben nem konkrét szerződéseket, hanem általános szerződési feltételként (a továbbiakban: ÁSZF) általánosan alkalmazott kikötések tisztességességét vizsgálja. A felperesnek kell a keresetlevélben meghatároznia, hogy mely kikötéseket teszi a per tárgyává.

[126] Mindezek miatt az Alkotmánybíróság az indítványt ebben a vonatkozásban is elutasította.

[127] 2.3.7. A Tv. 4. § (1) és (2) bekezdésének a sérelmét az indítványozó azzal indokolta, hogy a jogbiztonság követelményét sérti, hogy az egyoldalú szerződésmódosítást lehetővé tevő kikötések tisztességtelenségének vélelmét kizárólag a Tv. 6. §-a szerinti per megindítása során lehet megdönteni, erre más polgári jogvitában nincs mód.

[128] A jogalkotó a Tv. által felállított vélelem megdöntésére egy, az „általános” eljárási szabályoktól részben eltérő, „különös” eljárási szabályrendszert alkotott, melynek célja a peres eljárások gyors lebonyolításának elősegítése. Önmagában az a tény, hogy e törvényi vélelem megdöntése kizárólag ebben a speciális eljárásban lehetséges, nem sérti a jogbiztonság alaptörvényi követelményét. A speciális eljárás megindításának lehetőségéről a Tv. 6. §-a rendelkezik. A speciális eljárási szabályok megalkotásának ugyanis az volt az indoka, hogy ugyanazon szerződéses kikötéseket ugyanazon elvek alapján, nem bizonytalan kimenetelű egyedi perek ezreiben, hanem pénzintézetként egyetlen, a pénzügyi intézmény ügyfeleit illetően **erga omnes hatályú** ítélettel záruló eljárásban vizsgáljon a bíróság. A perekben születő ítéletek erga omnes hatálya a Tv. 6. §-ából derül ki. Ennek oka az is, hogy az egyoldalú szerződésmódosítást lehetővé tevő szerződési kikötések tisztességtelenségével kapcsolatos jogviták olyan, közgazdasági és szociális, társadalmi szintű problémákat érintenek, melyek esetlegesen több ezer egyedi bírósági eljárás keretében - ahogyan ezt a PJE határozatban a Kúria is hangsúlyozta - nem voltak hatékonyan kezelhetők. A PJE határozat bíróságokra nézve kötelező jellege folytán a folyamatban levő bírósági eljárásokban a szerződési kikötések tisztességtelenségének a megítélése egyértelművé vált. A PJE határozat nyomán továbbá mindazok, akiknek a szerződése - bírósági határozat nélkül - az elévülési időn belül szűnt meg, szintén pert indíthattak volna az egyoldalú szerződésmódosítás tisztességtelensége megállapítása iránt. A Tv. nem tesz mást, mint - a tömeges perindítást elkerülendő - jogszabállyal rendezi az érintett kikötések sorsát.

A törvény visszamenőleges hatálya nem volt megállapítható, azonban a [127] pontban rögzítettek alapján az egyoldalú szerződésmódosítást lehetővé tevő kikötések tisztességtelenségének vélelmét kizárólag a Tv. 6. §-a szerinti per megindítása során lehet megdönteni, erre más polgári jogvitában nincs lehetőség.

Az erga omnes hatályú ítélettel eldöntött anyagi jogi kérdésekben újabb jogvitának nincs helye, az ilyen per lefolytatására nincs bírói út. Az erga omnes hatály nem csupán lehetőség, hanem kötelező a bíróságok számára. A jogerős ítélet ugyanis mindaddig hatályos, amíg valamilyen rendkívüli perorvoslással nem helyezik hatályon kívül.

A Kúria tájékoztatója a Gfv.VI.30.382/2014. számú [REDACTED] felperesnek a Magyar Állam alperes ellen általános szerződési feltételekhez kapcsolódó törvényi vélelem megdöntése iránti perbeni ítéletéről:

A Kúriának a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseire vonatkozó jogegységi határozatával kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről szóló 2014. évi XXXVIII. törvény alapján indult perben a keresetet elutasító jogerős ítélet ellen a felperes által előterjesztett felülvizsgálati kérelem folytán eljáró Kúria a jogerős ítéletet hatályában fenntartotta.

A Kúria a felülvizsgálati kérelem keretei között vizsgálta felül a jogerős ítéletet, és megállapította, hogy az nem jogszabálysértő, miután a felperes egyoldalú szerződésmódosítást szabályozó általános szerződési feltételei egy időszakban sem feleltek meg a Kúria 2/2014. Polgári jogegységi határozatával értelmezett átláthatóság, illetőleg egyértelmű és érthető megfogalmazás elvének.

A döntésből a jelen perre vonatkozó tisztességtelen feltételek:
2009. november 1. - 2011. július 31. közötti időszakban alkalmazott:

a) az Általános Üzletszabályzat szintű szabályozás:

II. 4.6 Az Ügyfél számára kedvezőtlenül a Bank a kamatot, díjat, költséget akkor jogosult egyoldalúan módosítani, ha a szerződés a módosítandó kamat, díj-, vagy költségelemre kihatással bíró ok-okozati feltételek megváltozása esetére lehetővé teszi. A szerződés egyoldalú módosításának feltételeit az Általános Szerződés feltételek, vagy az üzletági üzletszabályzatok határozzák meg. A Bank a kamatot, díjat vagy költséget érintő, egyoldalú, az Ügyfél számára kedvezőtlen módosítást - jogszabály eltérő rendelkezése hiányában - a módosítás hatálybalépését megelőzően legalább hatvan nappal hirdetményben teszi közzé. A módosításról és a törlesztő részlet ebből eredő esetleges változásáról a bank az ügyfelet a módosítás hatálybalépését hatvan nappal megelőzően postai úton, vagy a szerződésben meghatározott egyéb közvetlen módon értesíti, elektronikus kereskedelmi szolgáltatás esetén a változást elektronikus úton is hozzáférhetővé teszi.

A kamat, díj vagy költség Ügyfél számára kedvezőtlen módosítása esetén az Ügyfél jogosult a szerződés azonnali és díj-, és költség- vagy egyéb fizetési kötelezettségmentes felmondására. A módosítást az Ügyfél részéről akkor lehet elfogadottnak tekinteni, ha annak hatálybalépése előtt a Bankot nem tájékoztatta arról, hogy a módosítást nem fogadja el. A kamatláb vagy átváltási árfolyam módosítására előzetes értesítés nélkül és azonnal is sor kerülhet, amennyiben a felek ezt a lehetőséget a szerződésben kikötötték, és a változások a szerződésben meghatározott referencia-kamatlábon vagy referencia-árfolyamon alapulnak. Az Ügyfél számára kedvező módosítás, az Ügyfél előzetes hirdetményi tájékoztatása mellett, korlátozás nélkül megtehető és a módosítás a szerződés egyéb feltételeire is kiterjedhet. A kamat vagy árfolyam Ügyfél számára előnyös változása esetén a Bankot tájékoztatási kötelezettség nem terheli.

b) A Hitel Üzletszabályzati szintű szabályozás: 6.1 Az Ügyfél a szerződést - tartozásának egyidejű megfizetése mellett - azonnali hatállyal felmondhatja.

A **Pp. 176. § (1)** A bíróság - hiánypótlási felhívás kiadását mellőzve - a keresetlevelet visszautasítja, ha

d) a felek között ugyanabból a ténybeli alapból származó ugyanazon jog iránt indított más perben a perindítás joghatása már beállt vagy annak tárgyát már jogerősen elbírálták,

f) az igény - az elévülés esetét kivéve - bírósági úton nem érvényesíthető,

i) a felperes a perindításra jogszabályban megállapított határidőt elmulasztja.

A **Pp. 240. § (1)** A bíróság az eljárást - annak bármely szakaszában - hivatalból megszünteti, ha a) a keresetlevelet már a 176. § (1) bekezdés a)-i) pontja és a 176. § (2) bekezdés a)-c) pontja alapján vissza kellett volna utasítani,

e) megállapítja, hogy a per más - az e törvény hatálya alá tartozó - ügyben eljáró bíróság hatáskörébe vagy kizárólagos illetékességébe tartozik, kivéve, ha

eb) az illetékesség a felek alávetésén alapul és az alperes illetékességi kifogás nélkül írásbeli ellenkérelmet már előterjesztett.

A másodfokú eljárásban hozott határozatok: a **Pp. 379. §** a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét végzéssel - teljes egészében vagy abban a részében, amelyre a megszüntetés oka fennáll - hatályon kívül helyezi, és az eljárást megszünteti, ha a 240. § (1) bekezdése vagy a 241. § (1) bekezdése szerinti ok az elsőfokú vagy a másodfokú eljárásban fennáll. Ha az eljárás megszüntetésének alapjául szolgáló hiány pótolható vagy az eljárás jóváhagyásával orvosolható, a felet erre az eljárás megszüntetése előtt - megfelelő határidő tűzésével - fel kell hívni.

Tekintettel a Tv. rendelkezéseire és az ezzel összefüggésben lefolytatott ítéletekre az eljáró bíróságnak rendkívüli jogorvoslat keretében lett volna lehetősége az ÁSZF hivatkozott részeit a szerződés részévé minősítenie. A Tv. figyelmen kívül hagyásával a fogyasztóvédelmi szabályok érvényre jutására nem került sor és ezáltal a tisztességes eljárás követelménye sérült. Különösen azért jelentős e jogszabály, mert az állam egy konkrét szerződési kikötés vonatkozásában átvállalta az igényérvényesítést a fogyasztók védelme érdekében. A Tv. megalkotásával az irányelvnek való megfelelést, a fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételek orvoslását szolgálta.

A 34/2014 (XI.14.) AB határozat [89] [...] Egyedileg meg nem tárgyalt szerződési feltételek körében azonban nem lehet kiindulásként sem elfogadni azt, hogy lényegében egyenlő piaci szereplők kötnék szerződést egymással, akik képesek az érdekeiknek megfelelő megállapodást elérni. Valójában a piacokon jellemzően néhány szereplő diktálja a feltételeket, és a velük szerződő felek ezeket a feltételeket lényegében kénytelenek elfogadni. Ilyen piaci körülmények között indokolt, hogy az állam a felek egyensúlyának kisebb felborulása esetén is beavatkozzon a gyengébb fél védelmében. A tisztességtelenségi szabályok ezt biztosítják. Ha a szerződés a felek jogait és kötelezettségeit a jóhiszeműség és tisztesség követelményének megsértésével egyoldalúan és indokolatlanul a szerződési feltétel támasztójával szerződést kötő fél hátrányára állapítja meg, akkor a feltétel tisztességtelenné minősül, és az ilyen feltételeket a régi Ptk. 209/A. § érvénytelennek (semmisnek, illetve megtámadhatónak) minősíti. A régi Ptk. 209. § (2) bekezdése azt a követelményt mondja ki, hogy az egyes kikötések nem önmagukban vizsgálандóak, hiszen csak a teljes szerződési konstrukció vizsgálatával állapítható meg, hogy a szerződés a felek jogait és kötelezettségeit hogyan állapítja meg. [...] Az irányelv azonban nem annak vizsgálatát kívánja meg, hogy a tisztességtelen kikötés alkalmazója milyen tudati állapotban volt, [jóhiszemű vagy rosszhiszemű] hanem az adott szerződéses feltétel objektív tisztességtelenségének vizsgálatát várja el. Ennek a jóhiszeműség és tisztesség követelménye felel meg. Ezt a követelményt a régi Ptk. 4. § (1) bekezdése általános elvként is megfogalmazza, és a törvény a tisztességtelenségi szabályok között külön is nevesíti ezt az elvet. Utal a Nagykommentár továbbá arra, hogy „[a] Fővárosi Bíróság tisztességtelenné minősítette egy kölcsönszerződés kikötéseit, amely szerint [...] a bank a pénzügyi kamatlábak, valamint a bank forrásköltségei változásának függvényében naptári évenként egyszer kamatváltozást eszközölhet; [...]”.

[92] Mindezzel összhangban a 2/2012. (XII. 10.) PK vélemény is megfogalmazta: „[ö]nmagában abból, hogy a pénzügyi intézmény az általános szerződési feltételekben az egyoldalú szerződésmódosítás jogát a Hpt.-ben írt követelményeknek megfelelő módon határozza meg, nem következik, hogy az ily módon körülírt okok - tartalmuk szerint - ne minősülhetnének a jóhiszeműség és tisztesség követelményét sértő, egyoldalúan és indokolatlanul a fogyasztóra hátrányos, tisztességtelen kikötéseknek. Az egyoldalú szerződésmódosítási jogra vonatkozó kikötés attól még minősülhet tisztességtelenné, hogy nem ütközik jogszabályba.” Az általános jellegű felhatalmazó szabályt konkrét tartalommal kitöltő, egyoldalú szerződésmódosító jogügyleteknek („hatalmasságoknak”) is meg kellett tehát felelniük a jóhiszeműség és a tisztesség általános, garanciális követelményének. Ehhez nyújtott konkrét támpontokat a fogyasztóval kötött szerződésben tisztességtelenné minősülő feltételekről szóló 18/1999. (II. 5.) Korm. rendelet, mely már jóval a deviza alapú kölcsönszerződések megjelenése előtt exemplifikatív felsorolásban határozta meg, hogy a fogyasztó és a gazdálkodó szervezet közötti szerződésben mely szerződési feltételek minősülnek tisztességtelenné. A Korm. rendelethez a legelső szerződéskötésektől kezdve hozzáigazíthatták a pénzügyi intézmények a szerződéses gyakorlatukat.

[93] Ezzel összhangban a 2/2012. (XII. 10.) PK vélemény 3. pontja rögzíti: „[a]z olyan feltétel tisztességtelensége, amelynek tartalmát jogszabály kimerítően (taxative) határozza meg,

bíróság által nem vizsgálható. Ha a kógens keretszabályt a felek rendelkezési joga tölti meg tartalommal, vagy ha a felek a diszpozitív jogszabályi rendelkezésektől eltérnek, az ilyen feltétel tisztességtelensége vizsgálható. [...] A kógens keretszabályt a pénzügyi intézmény rendelkezési joga tölti meg tartalommal. Ilyen esetekben hivatkozni lehet arra, hogy a módosításra feljogosító egyik vagy másik, vagy valamennyi kikötés a tartalmában indokolatlanul és egyoldalúan előnyös a pénzügyi intézmény javára - hátrányos a fogyasztó számára -, ezért tisztességtelen; a feltétel tisztességtelenségének tartalmi vizsgálata pedig a bíróság jogkörébe tartozik. Vizsgálható a feltétel tisztességtelensége akkor is, ha az adott jogszabály diszpozitív rendelkezésében meghatározott feltételtől tér el a pénzügyi intézmény az általános szerződési feltételekben”.

[94] Éppen ennek a „körülmenyrendszernek, körülmenyösszességnek” a további konkretizálását, a bírói gyakorlatban kikristályosodott egyes elemeinek a jogszabályba foglalását valósította meg a jogalkotó a régi Hpt. e tárgyban született és 2009. után bekövetkezett szigorításával, valamint a szerződésekben előírt kamat egyoldalú módosításának feltételeiről szóló 275/2010. (XII. 15.) Korm. rendelet megalkotásával. Az a tény, hogy a régi Hpt. a bevezetett módosítások nyomán külön nevesítette a szimmetria, a felmondhatóság, az objektivitás, a ténylegesség elvét (melyeket később a PK vélemény és a PJE határozat is átvett az egységes joggyakorlat kialakítása és fenntartása érdekében), még nem eredményezett az indítványozó által hivatkozottan tartalmilag és érdemben új szabályozási környezetet. A jogalkalmazásnak és a jogalkotásnak ez az egymásra épülő szerves fejlődése - ami a magánjogot mindig is jellemezte - nem jelenti azt, hogy a feleknek már a szerződések megkötésekor ne kellett volna tudniuk arról, hogy ezek az elvek a tisztesség általános követelményének részeként feltétlen érvényesülésre tarthatnak számot. A jóhiszeműség és tisztesség követelménye a Ptk. szintjén kodifikált jogelv, amit alkotmányos érték rangjára emelt az Alaptörvény M) cikk (2) bekezdése, így ez a generálklauzula imperatív szabálynak tekinthető a jogrendszer egészére, különösen pedig a magánjog rendszerére és jogviszonyaira nézve (horizontális hatály). Ugyanerre mutatott rá az Alkotmánybíróság a 8/2014. (III. 20.) AB határozatában: „[a]z Alaptörvényben foglalt jogok a magánjog generálklauzuláin keresztül képesek beszűrődni a magánjog rendszerébe” {Indokolás [56]}.

[96] Lényegében az eleve adott jogszabályi környezetben kötötték meg azokat a fogyasztói kölcsönszerződéseket, melyek egyes kikötései tisztességtelenségének megállapítása iránt számos per indult, a tisztességtelenség jogi megítélése esetről esetre formálódott. A Tv. tartalma e szerint nem más, mint a jogalkalmazói gyakorlatból leszűrt jogalkotói (jelen esetben a törvényhozó általi) autentikus jogértelmezés, mely a bíróságokra és az érintett szerződő felekre általánosan kötelező. Általában a jogértelmezés a jogszabály eleve adott tartalmát tárja fel, így ezzel kapcsolatban a visszaható hatály nem is értelmezhető. Valójában tehát a bíróságoknak az egyedi ügyekben értelmezés útján kialakított gyakorlata (az anyagi jogi szabályok eseti értelmezése) eredményezte a PK vélemény, majd a PJE határozat megszületését, mely végül egy jogalkotási aktusban, a Tv.-ben öltött jogszabályi formát. A Kúria a jogegység biztosítása érdekében foglalta össze az egyedi jogesetek eldöntése során felmerült és alkalmazott irányadó elveket és szabályokat. Az ennek a folyamatnak az eredményeként megszületett Tv. tehát nem keletkeztetett új anyagi jogi feltételeket, így (a speciális eljárási szabályok kivételével) nem is hozott létre új - az érintetteknek nézve hátrányosabb - szabályozási környezetet.

[98] Az egyoldalú szerződésmódosítás tisztességességének a konkrét feltételeivel kapcsolatos jogértelmezést ugyan utólag foglalták PK véleménybe, jogegységi határozatba és jogszabályba, de a megjelenő követelmények kezdettől fogva levezethetők voltak az általános jogszabályi rendelkezésekből. A tisztességesség mércéje nem változott, pusztán jogszabályban is rögzítésre került az, ami korábban is (a régi Ptk., és a bírói gyakorlat, valamint az Irányelv alapján) eleve követelmény volt. A régi (és az új) Ptk. rendelkezései, valamint a Kúria által kialakított elvek alapján a kérdéses szerződési

kikötések tisztességességének a megítélésén a Tv. nem változtatott, hanem csak a generálklauzula törvényi keretén belül annak - ab ovo meglevő - tartalmát határozta meg differenciáltan. Ugyanígy foglalt állást a 2/2012. (XII. 10.) PK vélemény, miszerint „[n]em ütközik a visszaható hatályú jogalkalmazás tilalmába, ha a bíróság a szerződéskötés időpontjában hatályos Ptk. rendelkezések alapján az általános szerződési feltétel tisztességtelenségét állapítja meg olyan okból, amelyet utóbb a külön törvény - adott esetben a kialakult joggyakorlat tapasztalatait felhasználva - kötelezően is szabályoz.”

[99] Ezzel áll összhangban az Irányelv 3. cikk (1) bekezdése, miszerint egyedileg meg nem tárgyalt szerződési feltétel abban az esetben tekintendő tisztességtelen feltételnek, ha a jóhiszeműség követelményével ellentétben a felek szerződésből eredő jogaiban és kötelezettségeiben jelentős egyenlőtlenséget idéz elő a fogyasztó kárára. A 3. cikk (3) bekezdése hivatkozik arra, hogy az Irányelv melléklete tartalmazza azoknak a feltételeknek a jelzésszerű és nem teljes felsorolását, amelyek tisztességtelennek tekinthetők.

[100] Ezeket a rendelkezéseket is alapul véve mondta ki az Európai Unió Bírósága a C-26/13. számú ügyben (Kásler-ügy), hogy „a szerződési feltételek átláthatóságának a 93/13 irányelvben foglalt követelménye nem korlátozható kizárólag azok alaki és nyelvtani szempontból érthető jellegére. Éppen ellenkezőleg [...] mivel a 93/13 irányelv által létrehozott védelmi rendszer azon az elven alapszik, hogy a fogyasztó az eladóhoz vagy szolgáltatóhoz képest hátrányos helyzetben van többek között az információs szintje tekintetében, az átláthatóság e követelményét kiterjesztő módon kell érteni.” (Indokolás 69, 70. bekezdések)

[101] A fogyasztót tehát a szerződéskötés során olyan helyzetbe kell hozni, hogy megfelelően fel tudja mérni az általa vállalt kötelezettségeket, az szerződéskötést követően esetlegesen bekövetkező körülményváltozásból eredő többletkötelezettségeket, azok keletkezésének indokait, a kötelezettségváltozás várható mechanizmusát és annak lehetséges mértékét.

[107] A 3/2011. PK vélemény a fogyasztói szerződéssel kapcsolatos közérdekű kereset elbírálásának egyes kérdéseiről rendelkezik. A vélemény preambuluma szerint az Irányelv (1993. április 5.) értelmében a tagállamoknak megfelelő és hatékony eszközöket kell biztosítaniuk ahhoz, hogy megszüntessék az eladók vagy szolgáltatók fogyasztókkal kötött szerződéseiben a tisztességtelen feltételek alkalmazását. Ilyen eszköznek minősülnek a fogyasztói szerződéssel kapcsolatos közérdekű perek, melyek bírói gyakorlatában számos jogalkalmazási nehézséget jelentő kérdés merült fel. Ezek megoldása - és a hivatkozott uniós jogi kötelezettség teljesítése - érdekében szükségessé vált egységes jogértelmezés kialakítása. A vélemény a 2. pontja értelmében „Magyarország 2004. május 1-jével csatlakozott az Európai Unióhoz. ... A C-243/08. számú Pannon GSM Zrt. kontra S.-né Gy. E. ügyben viszont a felek a szerződést 2004. december 12-én kötötték, ezért azt az Európai Unió Bírósága már érdemben tárgyalta. Döntésében kifejtette, hogy a nemzeti bíróság hivatalból köteles vizsgálni valamely szerződési feltétel tisztességtelen jellegét, amennyiben rendelkezésre állnak az e tekintetben szükséges ténybeli és jogi elemek. Ha álláspontja szerint az ilyen feltétel tisztességtelen, annak alkalmazását mellőzi, kivéve, ha ezt a fogyasztó - a bíróság általi kioktatást követően - ellenzi (34-35. pontok). A tisztességtelen szerződési feltétel pedig nem jelent kötelezettséget a fogyasztóra nézve, és e tekintetben nem szükséges, hogy a fogyasztó az ilyen feltételt előzetesen eredményesen megtámadja. Hangsúlyozta továbbá, hogy a fogyasztók hatékony védelme csak akkor biztosítható, ha a nemzeti bíróságnak lehetősége van az ilyen feltétel hivatalból történő értékelésére (23., 28. pontok).

[108] Az Országgyűlés az Európai Unió Bírósága által kifejtettekkel összhangban a 2006. évi III. törvénnyel módosította - 2006. március 1-jei hatállyal a Ptk.-t - egyebek mellett akként, hogy a fogyasztói szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételek jogkövetkezménye a semmisség [Ptk. 209/A. § (2) bekezdés]. Az Európai Unió Bírósága a C-240/98. számú Océano Grupo ügyben kifejezetten utalt arra, hogy a nemzeti bíróságoknak irányelvkonform módon kell értelmezniük a nemzeti jogszabályokat. E követelménynek megfelelően a Ptk.-nak egy

adott ügyben irányadó rendelkezéseit az Irányelv céljára és rendelkezéseire tekintettel, úgy indokolt értelmezni, ahogy azt a fogyasztói érdekek hatékony érvényre juttatásának célja szükségessé teszi.

[111] Közvetetten ezt a jogalkalmazói megoldást támasztja alá az Európai Unió Bíróságának a Cofidis SA. ügyben született C-473/00 számú ítélete, mely szerint az Irányelv által megkövetelt védelmet nem biztosítja az a nemzeti szabályozás, amely a gazdálkodó szervezet által a fogyasztó ellen indított perben a bíróságnak nem teszi lehetővé, hogy a fogyasztói szerződés egyes kikötéseinek tisztességtelenségét határidő nélkül, hivatalból megállapítsa.

[130] Az Alkotmánybíróság ezen túlmenően - összhangban az Alaptörvény fogyasztóvédelmi célú és tartalmú *M)* cikkével - megjegyzi: a bíróságok csak egyedi ügyekben biztosíthatják a fogyasztóvédelmi jogszabályok érvényesülését, társadalmi szintű problémák esetén az államnak kell beavatkoznia, és megoldást nyújtania, akár jogalkotás útján is. Önmagában az a tény, hogy az állam egy konkrét szerződéses kikötés vonatkozásában átvállalta az igényérvényesítést a fogyasztótól, illetve a közérdekű kereset előterjesztésére jogosulttól, összhangban áll a fogyasztóvédelem alkotmányos követelményével. Ezt támasztják alá az Irányelv 7. cikkének (1)-(3) bekezdései, melyek szerint „a tagállamok a fogyasztók és a szakmai versenytársak érdekében gondoskodnak arról, hogy megfelelő és hatékony eszközök álljanak rendelkezésre ahhoz, hogy megszüntessék az eladók vagy szolgáltatók fogyasztókkal kötött szerződéseiben a tisztességtelen feltételek alkalmazását.” Az Irányelv ugyan felvázol egy olyan eljárásrendet, melyben a nemzeti fogyasztóvédelmi jogszabályok szerint jogos érdekekkel rendelkező személyek vagy szervezetek eljárást kezdeményezhetnek a bíróság vagy illetékes közigazgatási hatóság előtt, azonban ez a típusú eljárás nem tekinthető az egyetlen megfelelő megoldásnak. Az Irányelv által kitűzött célkitűzésből levezethető az az értelmezés is, miszerint ha a tisztességtelen szerződési feltételek tömegesen merülnek fel, a tagállam akár jogalkotás útján is beavatkozhat és az eljárási szabályokat oly módon alakíthatja ki, hogy a fogyasztók helyett és érdekében lépjen fel, illetve érvényesítsen igényt.

[164] A tisztességes eljárás követelménye egy összetett, több elemből létrejövő minőség, amelynek megvalósulását vagy hiányát csak az eljárás egészének és összes körülményeinek figyelembevételével lehet megítélni. [6/1998. (III. 11.) AB határozat, ABH 1998, 91, 95.]

Ki kell emelni a jóhiszeműség és tisztesség követelményét, tekintettel arra, hogy a fenti AB határozat elsősorban a régi Ptk. 4. §-ban foglaltakra tekintettel mondta ki, hogy az irányelv céljaira és rendelkezéseire figyelemmel indokolt értelmezni, ahogy azt a fogyasztói érdekek hatékony érvényre juttatásának célja szükségessé teszi. A visszaható hatály megállapítására azért nem kerülhetett sor, mert a jóhiszeműség és tisztesség követelménye a törvény megalkotása előtt is a jogrendszer része volt, a Ptk. szintjén jogelv, ezért nem eredményezett új szabályozási környezetet. „A törvény az érvénytelenség jogintézményének lényegéből fakadó szükségszerű következményeket alkalmazza.

A régi Ptk. 4. § A polgári jogok gyakorlása és a kötelezettségek teljesítése során a felek a jóhiszeműség és tisztesség követelményének megfelelően, kölcsönösen együttműködve kötelesek eljárni. E jogszabályhely indokolása szerint:

I. 2. A törvény a fogyasztóvédelmi vonatkozású magánjogi szabályozásnak az európai közösségi jogból eredő követelményekhez való hozzáigazítását célozza.

3. A törvény így alapvetően a fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló 93/13/EGK tanácsi irányelvhez kapcsolódó, a magyar szabályozási megoldásokat is érintő európai bírósági ítéletekre építve valósítja meg az ezekből adódóan szükséges jogalkotási lépéseket.

II. 1. A fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló 93/13/EGK tanácsi irányelv (a továbbiakban a II. rész tekintetében: irányelv) olyan

szabályozás kialakítását követeli meg a tagállamoktól, amely alapján a fogyasztót nem kötik a professzionális szerződéses partnere által egyoldalúan kialakított tisztességtelen szerződési feltételek, a szerződés ugyanakkor ezen feltételek nélkül továbbra is fennmarad, ha részbeni érvénytelenség miatt nem dől meg. A szabályozás csak a fogyasztókkal kötött szerződések kikötéseire vonatkozik, itt azonban nem csupán az általános szerződési feltételekre, hanem valamennyi egyoldalúan kialakított, akár egyedi kikötésre alkalmazást nyer. A tagállamoknak megfelelő és hatékony eszközöket kell biztosítaniuk a tisztességtelen feltételek további alkalmazásának megelőzésére. E körben olyan szabályokat kell kialakítani, amelyek alapján fogyasztóvédelmi szervezetek, fogyasztói érdekeket képviselő személyek bíróság vagy közigazgatási hatóság előtt megtámadhatják az általános feltételként használt vagy alkalmazásra javasolt szerződési feltételeket annak érdekében, hogy ezen feltételekkel a továbbiakban ne lehessen szerződést kötni.

Az irányelv - a közösségi fogyasztóvédelmi szabályozás hagyományos megközelítését követve - minimum szabályozási követelményt állít fel: a fogyasztók magasabb szintű védelme érdekében a tagállamok nemzeti szabályozásukban az irányelvben foglaltaktól szigorúbb rendelkezéseket is elfogadhatnak.

Az irányelv a fogyasztók gazdasági érdekei védelmében, illetve a tisztességes verseny biztosítása érdekében jelentős, de nem teljes körű jogharmonizációt céloz. A tagállamok hatáskörébe utalja olyan kérdések szabályozását, mint a tisztességtelen feltételt tartalmazó szerződés érvénytelenségi jogkövetkezménye, a tisztességtelen feltételek alkalmazása elleni hatékony eszközök, a tisztességtelen feltételek tekintetében keresetindításra jogosult szervezetek és személyek, az azonos vagy hasonló tisztességtelen feltételeket tartalmazó több szervezet (személy) ellen külön vagy együttesen történő eljárásindítás.

Az irányelv melléklete tájékoztató és példalózó jelleggel meghatározza a fogyasztókkal kötött szerződések olyan feltételeit, amelyek tisztességtelennek minősülhetnek.

2. Az irányelvet jogunkba a Magyar Köztársaság Polgári Törvénykönyvéről szóló 1959. évi IV. törvény módosításáról szóló 1997. évi CXLIX. törvény, valamint az ebben foglalt felhatalmazás alapján a fogyasztóval kötött szerződésben tisztességtelennek minősülő feltételekről szóló 18/1999. (II. 5.) Korm. rendelet ültette át. Az 1997. évi CXLIX. törvény teljes megfelelést biztosított az irányelvi szabályozásnak, a közösségi jogi követelmények kapcsán részben megújítva az általános szerződési feltételek hazai szabályozását, bevezetve továbbá a fogyasztók tisztességtelen szerződéses kikötésekkel szembeni védelmét.

3.1. Ezért a fogyasztók hatékony védelme csak olyanképpen biztosítható, ha a nemzeti bíróságoknak lehetősége van az ilyen feltételek hivatalbóli vizsgálatára.

2/2011. PK vélemény

1. A bíróságnak hivatalból kell észlelnie, hogy a perbeli jogviszony fogyasztói szerződésnek minősül. Kétség esetén azonban a szerződés fogyasztói jellegének a bizonyítása a fogyasztót terheli.

2. Vélelem szól amellett, hogy a fogyasztói szerződésben az egyoldalúan, előre meghatározott, illetve az általános szerződési feltételt a felek egyedileg nem tárgyalták meg. A fogyasztóval szerződő fél ezt a vélelmet csak akkor tudja sikeresen megdönteni, ha kétséget kizáróan bizonyítja: a szerződéskötést megelőzően biztosította annak lehetőségét, hogy az adott feltétel tartalmát a fogyasztó befolyásolhassa és a fogyasztó e lehetőséggel nem élve fogadta el a feltételt.

3. Fogyasztói szerződésben az egyedileg meg nem tárgyalt szerződési feltétel, valamint az általános szerződési feltétel tisztességtelenségét a bíróság - a szerződés teljes feltételrendszerének a mérlegelése alapján - akkor állapíthatja meg, ha az a jóhiszeműség és tisztesség követelményének a sérelmével egyoldalúan és indokolatlanul a fogyasztó hátrányára bontja meg a szerződésből fakadó jogosultságok és kötelezettségek egyensúlyát.

Az Alkotmánybíróság az 57/1991. (XI. 8.) AB határozatában (ABH 1991, 272.) kimondta, hogy ha egy jogszabálynak a gyakorlatban érvényesülő normatartalma megállapítható, az alkotmányossági vizsgálatnak abból kell kiindulnia, hogy a jogszabálynak az állandó és egységes jogalkalmazási gyakorlat milyen értelmet és tartalmat tulajdonít. Az Alkotmánybíróságnak tehát az érvényesülő, a hatályosuló és megvalósuló normát, azaz az „élő jogot” kell az Alkotmány rendelkezéseivel összevetnie [75/1995. (XII.21.) AB határozat].

A fenti PK véleményre tekintettel alakult ki a hazai bírói gyakorlat, a következők szerint:

BH2013.123. jogeset rögzítette, hogy a bíróságoknak hivatalból kell észlelnie, hogy a perbeli szerződés fogyasztói szerződésnek minősül, és tájékoztatni kell a feleket a fordított bizonyítási teherről.

A Legfelsőbb Bíróság Polgári Kollégiuma 2/2011. (XII. 12.) PK véleményéből kitűnően a bíróságnak hivatalból kell észlelnie, hogy a perbeli jogviszony fogyasztói szerződésnek minősül. A szerződés jogi minősítése a bíróság kötelezettsége. Ennek során a bíróság nincs kötve a felek előadásaihoz, hanem - amennyiben a rendelkezésre álló adatok alapján lehetséges - külön erre irányuló kérelem, hivatkozás nélkül hivatalból is vizsgálania kell és meg kell állapítania azt, hogy a perbeli jogviszony fogyasztói szerződésnek minősül-e vagy sem.

BH2018.315. számú döntés 29. pontja szintén rögzíti a fogyasztói szerződés elbírálásának szükségességét.

BH2013.128. számú döntés alapján az ÁSZF tartalmának megismerése, annak elmagyarázása a fogyasztó számára, nem az ÁSZF minősítés jogszabályi feltétele, hanem jogszabályban előírt tájékoztatási kötelezettség az azt alkalmazó fél számára annak érdekében, hogy az adott ÁSZF a szerződés részévé váljon.

EBH2011.2413 A blankettaszerződésben önmagában annak rögzítése, hogy a fogyasztó elolvasta, akarataival egyezően nyilvánította a szerződésben, illetve annak mellékleteiben foglaltakat, nem jelenti azt, hogy ezek egyedileg megtárgyalt szerződési feltételeknek tekintendők, vagyis e nyilatkozat a bizonyítási terhet nem fordítja meg, nem hárítja a fogyasztóra.

3027/2018 (II.6.) AB [62] 9.1. „A bírósági eljárásokban a **pártatlanság** követelményének érvényesülését az eljárási törvények hivatottak biztosítani” {3192/2017. (VII. 21.) AB határozat, [15]}. A pártatlan bírósághoz való jog alapjogként, mint az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése szerinti tisztességes bírósági eljáráshoz való jog egyik lényeges eleme, az adott bírósági ügyben eljáró bíróval, bírakkal szemben az ügy, valamint az abban részt vevő felek iránti elfogulatlanság követelménye {3192/2017. (VII. 21.) AB határozat, [13]}. „A pártatlanság követelményének van egy szubjektív, a bíró magatartásában rejlő és egy objektív, a szabályozásban megnyilvánuló követelménye {36/2013. (XII. 5.) AB határozat, [48]}. A pártatlanság követelménye értelmében el kell kerülni minden olyan helyzetet, amely jogos kétséget kelt a bíró pártatlansága tekintetében {3242/2012. (IX. 28.) AB határozat, [13]}. Az Alkotmánybíróság gyakorlata értelmében a törvény által felállított bíróság függetlensége és pártatlansága egy olyan általános jogelv, amely a legalapvetőbb emberi jogok közé tartozik {34/2013. (XI. 22.) AB határozat, [25]}. Független és pártatlan bíráskodás hiányában az egyéni jogok érvényesítése szenved csorbát. Mindebből következik, hogy a tisztességes bírósági tárgyalás követelményrendszerének szerves részét alkotó függetlenség és pártatlanság a demokratikus jogállamokban feltétlen érvényesülést kívánó alkotmányos igényként jelentkezik {34/2013. (XI. 22.) AB határozat, [28], 7/2013. (III. 1.) AB határozat, [24]}” {21/2016. (XI.

30.) AB határozat, [38]}. „Az Alkotmánybíróság a bírói pártatlanság megítélése során figyelembe veszi {34/2013. (XI. 22.) AB határozat, [32]}, az Emberi Jogok Európai Bíróságának erre vonatkozó joggyakorlatát, mely a bírói pártatlanság megítélésénél kiemelt jelentőséget tulajdonít a külső látszatnak. Ezzel összefüggésben a 34/2013. (XI. 22.) AB határozat kiemeli, hogy azokban az ügyekben, amelyekben a bírák pártatlansága kérdőjeleződik meg, fontos ugyan az eljárás alá vont személy kétele, azonban annak van döntő jelentősége, hogy ez a kétele objektív szempontok alapján igazolható-e, vagyis a bíró pártatlanságának látszata válik-e kétséggé (Indokolás [28])” {3192/2017. (VII. 21.) AB határozat, [14]}.

Tekintettel arra, hogy a fogyasztóvédelmi vonatkozású szabályokat valamint a PK véleményben foglaltakat, ezáltal a kialakult bírói gyakorlatot figyelmen kívül hagyták az eljáró bíróságok, ezáltal a bírói függetlenség, pártatlanság nem teljesült, csorbult a bírósági döntéshozatalba vetett közbizalom és a bírói döntések tekintélye.

4. Contra legem jogalkalmazás

Az eljáró bíróságok contra legem jogértelmezést alkalmaztak, mely „az írott joggal szembeni bírói jogalkotás”, mely sérti a tisztességes eljáráshoz való jogot az Alaptörvény 26. cikkével - a bírák a törvénynek alárendelve járnak el - valamint a 28. cikk rendelkezésével kapcsolatban.

A 19/1999 (VI.25.) AB határozat a hatálytalan jogszabályokról az alábbiakat rögzítette:

Az Alkotmánybíróság határozataiban hangsúlyozta, hogy a bírói hatalom, amelyhez a bírói függetlenség kapcsolódik döntően az ítékezésben ölt testet. A bírói függetlenség az ítékezésre vonatkozik; a további státusbeli és szervezeti garanciák is a független ítékezéshez szükségesek. A bírónak mindenkitől - más bírótól is - függetlennek kell lennie, függetlenségét garanciáknak kell biztosítani minden befolyásolás ellen, származzék akár a külső hatalmi jogkör gyakorlásától, akár a bírósági szervezeten belülről. Az Alkotmánybíróság állandó és következetes álláspontja, hogy az Alkotmány 50. §-ának (3) bekezdése alapján a minden külső befolyásolástól független bírói ítékezés feltétel nélküli követelmény, és lényegében abszolút alkotmányos védelem alatt áll.

Ez azonban természetesen nem jelenti a bírói hatalom korlátatlanságát. Maga az Alkotmány fogalmazza meg az ítékezési tevékenység törvényi alávetettségét, mint a bírói függetlenség alkotmányos korlátját. A bírói függetlenség egyedi aspektusában tehát a bíró szervezeti és státusbeli szabadságának garanciáját jelenti, annak érdekében, hogy az egyedi ügyekben a jogviták eldöntése és a jogsérelmek orvoslása tárgyában hozott kötelező erejű és végrehajtható döntését mindenféle befolyásolástól mentesen, a törvények, illetve általában a jogszabályok alapján, belső meggyőződése szerint hozza meg.

Ilyen értelemben fogalmazza meg a bírói függetlenség tartalmát az Európa Tanács Miniszteri Bizottságának R (94) 12 számú Ajánlása a bírák függetlenségéről, hatékonyságáról és szerepéről (közzétéve: Bírósági Határozatok Melléklete 1999/1). „Az ítékezés során a bírák függetlennek és biztosítani kell, hogy tevékenységüket akadályoztatástól mentesen és anélkül, hogy bárhonnan érkező, bármely indokból, közvetlen vagy közvetett indítatásból, illetéktelen befolyásolástól, nyomásgyakorlástól, fenyegetéstől vagy beavatkozástól mentesen végezhessek. Törvényben kell előírni a bírákat bármely módon befolyásolni törekvő személyekkel szembeni szankciókat. A bírának az eléjük terjesztett ügyekben teljesen szabadon, belső meggyőződésük és a tényállás saját maguk által történő értékelése szerint részrehajlásmentesen, valamint a hatályos törvényi rendelkezéseknek megfelelően kell dönteniük. A bírák nem kötelezhetők a bírói hatalmon kívülálló személyeknek az eléjük terjesztett ügyek érdemi részéről számot adni.” [Ajánlás I/2/d) pont.] Az Ajánlás e pontjához fűzött magyarázat szerint a bírának teljes függetlenségben kell ítéleteiket meghozniuk. A

bírónak abszolút szabadnak kell lennie az ügyben meggyőződésének, a tények értékelésének és a **hatályos jogszabályoknak** megfelelő pártatlan döntés meghozatalánál. E rendelkezés célja annak elkerülése, hogy bárki részéről, avagy bármilyen indokból a bíróra gyakorolt nyomás ne kötelezze a bírót valamelyik fél, a közigazgatás, a Kormány vagy bármely más személy által kívánt ítélet meghozatalára. (Indokolás I/17. pont.)

Alaptörvény 26. cikk (1) A bírák függetlenek, és csak a törvénynek vannak alárendelve, ítélkezési tevékenységükben nem utasíthatóak.

R) cikk (2) Az Alaptörvény és a jogszabályok mindenkire kötelezőek.

A bíróság jogértelmezésének korlátját hangsúlyozza a **3173/2015 AB határozat**: [51] Az EJEB a bíróságok jogértelmezésével összefüggő ügyekben a jogértelmezés állított hibáját kizárólag akkor vizsgálja, hogy ha az a tisztességes eljárás más részjogosítványával {például: nyilvános tárgyaláshoz való jog [Ryabykh kontra Oroszország (52854/99)], vagy a bíróságok **kiszámítható, egységes értelmezésen alapuló joggyakorlatának hiányával** [Beian kontra Románia (30658/05), 2007.] összefüggésben **eredményezi** a tisztességes eljáráshoz való jog sérelmét.

[52] Ez utóbbi ügyben kifejtett állásponttal hasonlóságot mutat az Alkotmánybíróságnak az a gyakorlata, miszerint egy szabályozás felülírása, kitágítása a bíróságok részéről már nem jogértelmezési, hanem *contra legem* jogalkalmazási - tulajdonképpen jogalkotási - tevékenységet jelent, ami felveti a bíróságok törvényeknek való alávetettsége elvének a sérelmét. „A jogállamiság elvéből, követelményéből az is következik, hogy a jogértelmezés nem válhat a jogalkalmazó szerv önkényes, szubjektív döntésének eszközévé. Ellenkező esetben sérülne a jogbiztonság követelménye, a jogalkalmazó szervek döntéseire vonatkozó kiszámíthatósági és előre láthatósági elvárás.” {3026/2015. (II. 9.) AB határozat, [27]}

[53] 4. A fentiekben kifejtetteket összegezve az Alkotmánybíróság jellemzően akkor vizsgálhatja érdemben a bírói jogértelmezés hibájára alapított alkotmányjogi panaszt, ha az eljáró bíróság az előtte folyamatban volt, valamely Alaptörvényben biztosított jog szempontjából releváns ügynek az alaptörvényi érintettségére tekintet nélkül járt el, vagy az általa kialakított jogértelmezés nem áll összhangban e jog alkotmányos tartalmával.

A **3026/2015. (II.9.) AB határozatban** az Alkotmánybíróság a közérdekű adatok kiadására kötelezett személyi körre vonatkozóan megállapította, hogy a jogalkotó a törvény megalkotásakor egy kógens, eltérést, mérlegelést és méltánylást nem engedő, zárt és pontos szabályozást hozott létre. A vizsgálat középpontjában az állt, hogy a Kúria az Alaptörvény 28. cikkének alkalmazásával juthatott volna-e a kialakítottól eltérő eredményre. Ezzel kapcsolatban az Alkotmánybíróság kifejtette, hogy „**az ilyen típusú szabályozás nem enged mozgásteret a jogalkalmazók, és így a bíróság részére sem. A zárt szabályok felülírása, „kitágítása” a bíróságok részéről ebben az ügyben már nem jogértelmezési, hanem *contra legem* jogalkalmazási - tulajdonképpen jogalkotási - tevékenységet jelentett volna, ami felvetette volna a bíróságok törvényeknek való alávetettsége elvének a sérelmét is...**”

A fenti határozatban kifejtettekkel egyezően zárt és pontos szabályozást hozott létre a jogalkotó a fogyasztókkal kötött kölcsönszerződések tartalmi követelményeire vonatkozóan, melyet először régi Hpt., ezt követően – az irányelv céljaira tekintettel kibővített tartalommal - a 2009. évi CLXII. törvény 16. §-a sorol fel. E jogszabály méltánylást nem tűrő módon rögzíti, hogy e feltételek hiánya a szerződés semmisségét eredményezi.

20/2017 AB [22] A jelen ügyben eljáró törvényszék az ügyet az alkalmazandó és hatályos jogszabályi rendelkezések figyelmen kívül hagyásával, az azzal ellentétes, korábbi jogszabályi rendelkezésekre alapuló bírói gyakorlatra tekintettel bírálta el.

[23] A bírói függetlenségnek nem korlátja, sokkal inkább biztosítéka a törvényeknek való alávetettség: a bírónak a határozatait a jogszabályok alapján kell meghoznia. Ha a törvénynek való alávetettségtől a bíróság eloldja magát, saját függetlenségének egyik tárgyi alapját vonja el. A vonatkozó jogszabályokat be nem tartó bíróság lényegében visszaél saját függetlenségével, amely adott esetben ezen keresztül a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog sérelmét okozhatja. Az a bírói ítélet, amely alapos ok nélkül hagyja figyelmen kívül a hatályos jogot, önkényes, fogalmilag nem lehet tisztességes, és nem fér össze a jogállamiság alapelveivel.

[24] Mindezek alapján az Alkotmánybíróság rögzíti, hogy az Alaptörvény R) cikk (2) bekezdése értelmében, miszerint a jogszabályok mindenkire kötelezőek, a törvényszéknek a jelen ügyben a Vtv. 75/A. §-át és az általa felhívott Ptk. 6:563. § (1) bekezdését alkalmaznia kellett volna, vagy legalábbis meg kellett volna indokolnia, hogy ezen jogszabályi rendelkezések alkalmazását miért mellőzte. A törvényszék e helyett azonban egy másik, későbbi időpontban hatályba lépő, ezért a konkrét ügyben még nem alkalmazható jogszabályi rendelkezés alkalmazhatatlanságát állította, a visszaható hatály hiányára hivatkozva.

[25] Az indokolás hiánya vonatkozásában az Alkotmánybíróság, figyelemmel az Alaptörvény 28. cikkében előírt jogszabály értelmezési kötelezettségre is, azt vizsgálja, hogy az indokolási kötelezettséget előíró eljárási jogszabályokat a bíróság az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében meghatározott követelményeknek megfelelően alkalmazta-e.

[27] Az Alkotmánybíróság a fentiekre tekintettel a jelen ügy vonatkozásában megállapította, hogy nem teljesítette a törvényszék indokolási kötelezettségét akkor, amikor az ügy egyik leglényegesebb részéről, az adott tényállásra nyilvánvalóan vonatkozó jogszabályi rendelkezések nem alkalmazása okairól nem adott számot határozatában.

[28] Az Alkotmánybíróság megállapítja továbbá, hogy a törvényszék önkényesen járt el akkor, amikor a jogkérdésre nyilvánvalóan vonatkozó jogi normát az Alaptörvény R) cikk (2) bekezdése ellenére nem alkalmazta.

[29] A fentieket összefoglalva az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a törvényszék contra legem jogalkalmazása **három, egymást erősítő feltétel** együttes fennállása következtében ért fel az alkotmányossági sérelem szintjére, és sértette az indítványozó tisztességes bírósági eljáráshoz való jogát. Egyrészt a törvényszék a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog mint eljárásjogi jellegű alapjog egy aspektusát, az indokolási kötelezettséget sértő módon nem indokolta meg, hogy az adott jogkérdésre irányadó, hatályos jogi normákat miért nem alkalmazta. Másrészt, ezzel párhuzamosan, a törvényszék önkényesen járt el akkor, amikor a jogkérdésre nyilvánvalóan vonatkozó jogi normákat nem vette figyelembe. Harmadrészt a törvényszék önkényesen járt el akkor is, amikor döntését egy olyan bírósági joggyakorlatra alapította, amelynek alapjául szolgáló jogi normákat a jogalkotó az új Polgári Törvénykönyv hatálybalépésével összefüggésben kifejezetten hatályon kívül helyezte.

[30] Az Alkotmánybíróság megítélése szerint a jogkérdésre nyilvánvalóan vonatkozó jogszabályi rendelkezéseket indokolás nélkül figyelmen kívül hagyó bírósági indokolás azáltal okozta a jelen ügyben az egész bírósági eljárás tisztességtelenségét, hogy az indokolás hiánya két különböző jellegű jogalkalmazói önkénnyel is összekapcsolódott.

23/2018 (XII.28.) AB határozat a jogszabály céljának fontosságát emeli ki:

[26] Az Alaptörvény 28. cikke és XXVIII. cikk (1) bekezdése természetes fogalmi egységet alkotnak. A jogértelmezés Alaptörvényben rögzített elveinek betartása minden kétséget kizáróan részét képezi a tisztességes bírósági eljárásban megvalósuló jogértelmezéssel szemben állított minimális alkotmányos követelményeknek.

[28] A jelen ügyben eljáró bíróság az alkalmazandó jogszabályi rendelkezés célját egy törvény, a Ket. egyértelműnek vélt szabályozására hivatkozva hagyta figyelmen kívül. Ezzel Alaptörvényben rögzített kötelezettségének nem tett eleget, így a meghozott bírói döntés önkényessé vált, mert kilépett abból a jogértelmezési keretből, amelyet számára az Alaptörvény előírt. Az önkényes bírói jogértelmezés sértheti az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes eljáráshoz való jogot. Az Alkotmánybíróság az Abh2.-ben kapcsolta össze a tisztességes bírósági eljáráshoz való jogot és az önkényes jogalkalmazás tilalmát. Elvi éllel kimondta:

„[a] **bírói függetlenségnek** nem korlátozza, sokkal inkább biztosítja a törvényeknek való alávetettség: a bírónak a határozatait a jogszabályok alapján kell meghoznia. Ha a törvénynek való alávetettségtől a bíróság eloldja magát, saját függetlenségének egyik tárgyi alapját vonja el. A vonatkozó jogszabályokat be nem tartó bíróság lényegében visszaél saját függetlenségével, amely adott esetben ezen keresztül a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog sérelmét okozhatja. Az a bírói ítélet, amely alapos ok nélkül hagyja figyelmen kívül a hatályos jogot, önkényes, fogalmilag nem lehet tisztességes, és nem fér össze a jogállamiság alapelveivel” ([23]). Az Alkotmánybíróság azonban csak kivételesen, szigorú feltételek fennállása esetén állapítja meg a jogalkalmazói önkény fennállása miatt az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének sérelmét. Az Abh2. alapjául szolgáló esetben a bíróság *contra legem* jogalkalmazása három, egymást erősítő feltétel együttes fennállása következtében ért fel az alkotmányossági jogsérelem szintjére (Indokolás [29]). Tehát a *contra legem* jogértelmezés és jogalkalmazás önmagában nem alapozza meg az alkotmányellenességet. A *contra legem* jogalkalmazásnak egyben alkotmányellenesnek, azaz az Alaptörvénnyel ellentétesnek kell lennie (*contra constitutionem*) {3280/2017. (XI. 2.) AB határozat, [38]}. Jelen esetben a bírósági jogértelmezés a rá vonatkozó, az Alaptörvény 28. cikkében foglalt jogértelmezési szabályokat kifejezetten figyelmen kívül hagyta, emiatt *contra constitutionem* vált önkényessé, és így az érintett felek tisztességes bírósági eljáráshoz való jogának sérelmét is okozta.

[30] Az Alkotmánybíróság kiemeli azt is, hogy pusztán az a tény, hogy a bíróság a jogszabály céljának vizsgálata után azzal ellentétes tartalmú döntést hoz, nem eredményez minden esetben és feltétlenül alaptörvény-ellenességet. ... **Az a bírósági mérlegelés azonban, amely a jogszabály céljának vizsgálatát teljes mértékben és kifejezetten kizárja, már alaptörvény-ellenesnek minősül.**

Jelen ítéletben a *contra legem* jogalkalmazás általa valósult meg, hogy egyrészt az eljáró bíróságok a tisztességes eljáráshoz való jog, mint eljárásjogi alapjoghoz tartozó indokolási kötelezettséget megsértették, másrészt, ezzel párhuzamosan önkényesen járt el a Törvényszék, amikor mind az eljárásjogi, mind az anyagi jogi hatályos jogszabályokat mellőzte, harmadrészt a hazai és az uniós bírói gyakorlattal ellentétes döntést hozott és a jogszabály célját és az Alaptörvénnyel való értelmezését teljes mértékben és kifejezetten kizárta.

Alaptörvény XV. cikk (1) A törvény előtt mindenki egyenlő. Minden ember jogképes.

(2) Magyarország az alapvető jogokat mindenkinek bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, fogyatékoság, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül biztosítja.

1. A jogegyenlőség követelménye

Az Alaptörvény a korábbi Alkotmánnyal ellentétben a jogképeség és az egyenlőség, egyenjogúság követelményét, illetve a megkülönböztetés tilalmát azonos cikkben szabályozza. Az európai alkotmányok esetében nem általános a jogképeség jogának deklarálása, ekként az nem szerepel az Alapjogi Chartában sem. Az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata 6. cikke

szerint viszont mindenkinek joga van ahhoz, hogy jogalanyiságát bárhol elismerjék. A Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya 16. cikke pedig kifejezetten is kimondja, hogy mindenkinek joga van arra, hogy jogképesnek ismerjék el.

2. A diszkrimináció tilalma

A jogképeség általánossága tehát szoros összefüggésben áll az egyenlőség és egyenjogúság követelményével, amelynek másik oldala a diszkrimináció tilalma. Ezen jogok egyben minden más alapjoggal is összefüggenek, ugyanakkor mégsem minden megkülönböztetés tilalmazott általános jelleggel, hiszen bizonyos esetekben az államnak kötelezettsége pozitív diszkriminációt alkalmazni. Ekként tehát nem általában a különbségtétel tilalmazott, hanem az igazolható ok nélkül történő megkülönböztetés. ... A megkülönböztetés tilalma arra vonatkozik, hogy a jognak mindenkit egyenlőként (egyenlő méltóságú személyként) kell kezelnie, azaz az emberi méltóság alapján nem eshet csorba, azonos tisztelettel és körültekintéssel, az egyéni szempontok azonos mértékű figyelembevételével kell a jogosultságok és a kedvezmények elosztásának szempontjait meghatározni. A pozitív diszkrimináció korlátjának a tágabb értelemben leírt, tehát az egyenlő méltóságra vonatkozó megkülönböztetés tilalma, illetve az Alkotmányban pozitívan megfogalmazott alapjogok tekintendők. Bár a társadalmi egyenlőség mint cél, mint társadalmi érdek, megelőzhet egyéni érdekeket, de nem kerülhet az egyén alkotmányos-jogai elé. [9/1990. (IV. 25.) AB határozat] Ugyanezt erősíti meg egy későbbi döntés is: a jogegyenlőség nem jelenti a természetes személyeknek a jogon kívüli szempontok szerinti egyenlőségét is. Az ember, mint a társadalom tagja hivatása, képzettsége, kereseti viszonyai stb. szerint különbözhet és ténylegesen különbözik is más emberektől. Az állam joga - s egyben bizonyos körben kötelezettsége is -, hogy a jogalkotás során figyelembe vegye az emberek között ténylegesen meglévő különbségeket. [61/1992. (XI. 20.) AB határozat].

Tekintettel arra, hogy az eljáró bíróságok mind a bírói gyakorlatot, mind a hatályos jogszabályokat figyelmen kívül hagyták, ezáltal igazolható ok nélküli megkülönböztetésre került sor.

Nyíregyháza, 2019. augusztus 7.

Tisztelettel:

